

Oponentský posudek na bakalářskou práci

Tibeťané v České republice Transnacionální migrace Tibeťanů

Autor bakalářské práce: Aneta Bednářová

Oponent: Veronika Teryngerová

Studentka vypracovala bakalářskou práci, která se zabývá Tibeťany v ČR, nahlíží na ně jako na transnacionální migranty a pomocí kvalitativního výzkumu jejich výchozí zařazení do této kategorie potvrzuje.

Práce sestává z teoretické části, ve které autorka představuje výchozí kategorii transnacionální migrace, poté představuje Tibet, jeho územní vývoj a problematiku jeho vztahů s Čínou a jeho současnou situaci, hovoří i o hlavních tibetských migračních vlnách. Dále se věnuje popisu metodologie svého výzkumu a přechází k empirické části, ve které najdeme příběhy 5 tibetských účastníků výzkumu a jejich vyjádření k otázkám domova a sociálních sítí a v neposlední řadě identity.

Tato práce je výjimečná nejen v tom, že zkoumá prozatím u nás neprostudovanou tibetskou menšinu, ostatně, některé neziskové organizace na stránkách svých periodik tu a tam uveřejní rozhovor s některými Tibeťany, kteří žijí na území ČR a jsou ochotni se představit české veřejnosti. Domnívám se, že kvalita práce spočívá ve výtečně zvoleném vzorku respondentů, na kterém se ukazuje škála odlišnosti příslušníků této menšiny v celé své možné šíři, která tak výtečně charakterizuje tibetskou diasporu, dle vlastní zkušenosti si troufám tvrdit, pobývajících i na území dalších států. Aneta zpovídala Tibeťany, kteří z odlišných důvodů uprchli či odešli z Tibetu, většina nejprve žila v Indii, jeden dokonce v Číně, než se přesunuli do ČR. Jeden z respondentů se narodil tibetské rodině již v Indii. Každý z těchto pěti Tibeťanů, se kterými autorka práce hovořila, ve skutečnosti zastupuje obrovskou skupinu dalších, kteří mají podobné zkušenosti, a kteří jsou formováni těmito zkušenostmi i geografickou posloupností své migrace.

Vedle bohatosti vzorku musím na této práci vyzdvihnout také nadprůměrnou všímavost autorky při zúčastněném pozorování i při rozhovorech s respondenty a smysl pro postižení toho, co je důležité. Jednak postřehla občasný vliv partnerek Tibeťanů na jejich výpovědi či formování názorů a jednak v práci uvedla zdánlivě nesouvisející, ale ve skutečnosti nesmírně důležitý postřeh respondenta Dordžeho, který mnoho vypovídá Tibeťanech a jejich reflexi osudu svého národa ve smyslu poměru utlačovaný-utlačitel, tedy Tibeťané versus Číňané. Dordže si při svém pobytu v Číně totiž všiml, že „obyčejní Číňané“ (rozumějme bez mocenských pozic či s minimem finančních prostředků a konexí) zažívají v Číně podobný útlak jako Tibeťané (s.52), a jmenuje jeho různé podoby (tuto situaci ostatně dobře dokládá existence nejen tibetského, ale i čínského disentu bojujícímu proti různým formám útlatku ze strany establishmentu, totalitního režimu, který se dokáže chovat podobně macešsky k „cizím“ i „vlastním“). Výtečný je i postřeh téhož respondenta ohledně toho, jak špatně Češi nakládají s těžce vydobytou svobodou a demokracií (s. 54). Díky těmto a dalším zmínkám z rozhovorů pojmeme daleko komplexnější obrázek o tibetské komunitě v ČR, jakkoli prozatím malé, o názorech jejích příslušníků, které se nejen liší i v otázkách velmi zásadních pro sebeurčení a porozumění vlastní situaci. Tyto názory ale také mohou stimulovat při interakcích většinovou společnost minimálně k zamyšlení nad tím, co nám skýtá naše vlastní země i její politické uspořádání a jestli s tím zacházíme s úctou.

Přes přínosnost práce zde narazíme ale i na některé nedostatky. Pokud jde o teoretickou část, na s. 13 jsme odkázáni na poněkud zastaralý údaj ohledně poměru Číňanů (Chanů) a

Tibeťanů v Tibetu. Obávám se, že ani onen údaj z r. 2002 není po čínském násilném vpádu do Tibetu a letech okupace realistický. Pokud není možné dohledat údaj nejaktuálnější (chápu problematiku zjišťování reálných dat v důsledku jejich zkreslování čínskou stranou), stálo by za pokus dohledat alespoň nějakou statistiku z let po r. 2006, kdy byla uvedena do provozu železnice spojující Čínu s centrálním Tibetem (Lhasou). Po tomto roce příliv čínské (chanské) populace zesílil (připomeňme Číňanům přislíbené ekonomické výhody po přesídlení do Tibetu). Uvedených „95 % Tibeťanů ku 5% Číňanů“ (s. 13) skutečně není poměr, který by dokresloval vážnost situace v Tibetu, nehledě na to, že patrně nebere v potaz ony migrační vlny Tibeťanů prchajících do Indie, o kterých se v práci dočteme.

Na pravou míru by se také měla uvést vzájemně si odporující tvrzení ohledně vývoje sino-tibetských vztahů po r. 1978, resp. 1980s. uvedená na s. 18 a 22.

Měla bych i menší formální výhradu k nedodržení zvolené Kolmašovy transkripce: Dorje se v české transkripci přepisuje jako Dordže, Tsering je Cchering a Tenzin je Tändzin.

V empirické části bych se ohradila vůči tvrzení, že Tibeťané u nás „neřeší Losar, ale Vánoce.“ Při každoročních oslavách Losaru v Praze se Tibeťané, byť ne vždy všichni, kteří tu žijí, pravidelně těchto oslav účastní, někdy jsou i účinkujícími v rámci programu.

Svým způsobem mi v práci chyběla zmínka o specifiku České republiky jako „nového domova“ pro Tibeťany, a sice poměrně protibetsky nastavené smýšlení společnosti. Fakt, že to Tibeťané nepocítují např. ve formě snazšího navazování přátelských vztahů lze snad připsat jazykové bariéře, kterou pocítuje většina dotázaných respondentů.

V téže části by mne zajímalo, proč byl respondent Pema jedním z dalších respondentů označen jako „netibetský Tibeťan“ – tento výrok se totiž přímo vztahuje k tomu, co tedy samotní Tibeťané považují za znak tibetské identity a co jim naopak připadá, že je s ní v rozporu. Toto by mělo zaznít při obhajobě v rámci diskuse.

Práci přes výše zmíněné výhrady považuji za nadprůměrnou, rozhovory za skvěle a pozorně provedené. Aneta dokázala na základě znalosti tibetských reálií a charakteristik transnacionální migrace systematicky získat vzhled do životních příběhů a identifikačních procesů Tibeťanů, kteří žijí na našem území. Navrhuji tuto bakalářskou práci klasifikovat známkou výborně.

V Praze dne 1.9.2014

Mgr. Veronika Teryngerová